

Underlag för lektionsplanering – Sametinget i Sverige

Ämne/arbetsområde	Samhällskunskap – nationella minoriteter/urfolk
Årskurs	7-9

Lektionens innehåll

Detta lektionsupplägg är anpassat för årskurs 7-9 och kan kopplas till Lgr22 och kursplanen för ämnet samhällskunskap. Lektionen fokuserar på Sametinget på svenska sida Sápmi, vad Sametinget gör och vilka som har rösträtt till Sametinget. Lektionen kan exempelvis utgöra en del i ett moment om nationella minoriteter i Sverige eller i ett moment om hur Sverige styrs.

I kommentarmaterialet för kursplanen i samhällskunskap under avsnittet ”Den nationella minoriteterna” anges att:

”Kursplanen betonar också särskilt *samernas ställning som urfolk*. Som Sveriges enda urfolk har samerna, utöver sin ställning som nationell minoritet, en särställning med speciella rättigheter. Många av dessa rättigheter är knutna till rätten att bruka mark och vatten för renskötsel, fisk och jak. Samer har också rösträtt till Sametinget som fungerar som både statlig expertmyndighet och folkvalt parlament. I kunskapsområdet ”Beslutsfattande och politiska idéer” ingår *Sametinget* i uppräkningsen av instanser i det centrala innehållet *Sveriges politiska system*.” (s. 29)

Förberedelser/förkunskaper

Lärare:

Ett bra stöd för dig som lärare är att läsa in dig på vad Sametinget är för typ av myndighet/parlament. Lättillgänglig och relevant information om detta finns bland annat på Sametingets hemsida och samiskt informationscentrums hemsida:

<https://www.sametinget.se/sametinget>

<https://www.sametinget.se/1043>

<https://samer.se/1067>

En mer fördjupande diskussion om Sametinget, dess funktion och uppbyggnad går att finna i artikeln *Självbestämmande genom myndighetsutövning? Sametingets dubbla roller*, författad av statsvetarna Rebecca Lawrence och Ulf Mörkenstam.

<http://journals.lub.lu.se/index.php/st/article/view/8411/7548>

Elever:

Innan lektionen behöver eleverna ha fått en grundläggande genomgång av vad demokrati är och hur Sveriges politiska system är uppbyggt.

Lektionens koppling till centrala innehåll kursplanen för samhällskunskap åk 7-9

Rubrik för centralt innehåll i aktuell kursplan	Citerat ur centralt innehåll	Kan kopplas konkret till det aktuella ämnesområdet genom:
Rättigheter och rättsskipning (SH)	De nationella minoriteternas situation i Sverige samt den svenska minoritetspolitiken och dess framväxt.	Vad är Sametinget för någonting och varför har Sveriges samer ett eget parlament?
Rättigheter och rättsskipning (SH)	Friheter, rättigheter och skyldigheter i demokratiska samhällen. Dilemman som hänger samman med demokratiska rättigheter och skyldigheter, till exempel gränsen mellan yttrandefrihet och kränkningar i sociala medier.	Vilken form av politiskt inflytande medför det att inneha rösträtt i s Sametingsvalen och vilka kriterier finns uppsatta för att få rösta i sametingsval? Vilka etiska och demokratiska dilemman medför detta?
Beslutsfattande och politiska idéer (SH)	Var olika beslut fattas och exempel på hur besluten påverkar individer, grupper och samhället i stort. Individers och gruppers möjligheter att påverka den demokratiska processen.	Vilken typ av makt har Sametinget och på vilket sätt ger Sametinget Sveriges samer möjlighet att påverka samhällsutvecklingen?

Betygskriterier för ämnesområdet (baserat på kriterier för bedömning av kunskaper och betygskriterier i ämnet samhällskunskap för åk 7-9, Lgr22)

Betygskriterier för betyget E	Betygskriterier för betyget C	Betygskriterier för betyget A
<p>Eleven kan redogöra för de nationella minoriteterna och deras särställning och rättigheter.</p> <p>Eleven visar grundläggande kunskaper om demokratiska värden och beslutsprocesser samt om mänskliga rättigheter. Eleven för enkla resonemang om olika frågor med koppling till demokratins möjligheter och utmaningar. Eleven visar grundläggande kunskaper om förhållanden och strukturer i samhället.</p>	<p>Eleven kan redogöra för de nationella minoriteterna och deras särställning och rättigheter.</p> <p>Eleven visar goda kunskaper om demokratiska värden och beslutsprocesser samt om mänskliga rättigheter. Eleven för utvecklade resonemang om olika frågor med koppling till demokratins möjligheter och utmaningar. Eleven visar goda kunskaper om förhållanden och strukturer i samhället.</p>	<p>Eleven kan redogöra för de nationella minoriteterna och deras särställning och rättigheter.</p> <p>Eleven visar mycket goda kunskaper om demokratiska värden och beslutsprocesser samt om mänskliga rättigheter. Eleven för välutvecklade resonemang om olika frågor med koppling till demokratins möjligheter och utmaningar. Eleven visar mycket goda kunskaper om förhållanden och strukturer i samhället.</p>

Förslag på undervisningsupplägg

<p>Start, hur börjar lektionen?</p>	<p>Lektionen inleds med en kort introduktion av Sametinget samt hur Sametinget kan placeras in i det svenska politiska systemet.</p> <p>En viktig del i introduktionen är att lyfta fram FN:s Deklaration om urfolks rättigheter (2007). Deklarationen behandlar bland annat urfolks rätt till självbestämmande och har undertecknats av de flesta av FN:s medlemsländer (även Sverige).</p> <p>Lyft också fram att Sametinget både är en statlig myndighet och ett folkvalt organ (detta kommer ni att återkomma till senare under lektionen).</p> <p>Den elevaktiva delen som därefter följer syftar till följande:</p> <p>Att eleverna ska få kunskaper om Sametinget, varför det finns, vilka som får rösta samt vilket reellt inflytande Sametinget har att påverka livssituationen för samerna i Sverige.</p>
-------------------------------------	---

Elev- och läraraktiviteter

Läraren kan välja att, som ett första steg, ge eleverna i uppgift att finna och sammanställa information från myndighetssidor om Sametinget och val till Sametinget. Läraren kan också välja att istället ge denna information till eleverna och fokusera helt på de diskussionsfrågor som finns formulerade i del 2.

Del 1: Söka och sammanställa information (enskilt eller i grupp)

- Varför skapades Sametinget?
- Vilka typer av frågor arbetar Sametinget med?
- Hur många hade rösträtt i senaste sametingsvalet?
- I vilka 3 län bodde de flest människor med rösträtt i det senaste sametingsvalet?
- Vilka kriterier finns för att få rösta i val till Sametinget?

Del 2: Diskussionsfrågor (i grupp)

- Vem är det som beslutar om vilken typ av frågor Sametinget får arbeta med? Varför är det så?
- Vad är det som avgör vilka som får rösta i val till Sametinget? Vilka demokratiska utmaningar kan du se med rösträttskriterierna utformning?

Avslut	<p>Genomgång i helklass av gruppernas svar på frågorna i del 2. Avsluta lektionen med att i helklass diskutera följande frågor:</p> <p>Hur skiljer sig Sametingets makt från den makt Sveriges riksdag har? Uppfyller Sametingets utformning FN:s uppmaning om att urfolk ska ha ökade möjligheter till självbestämmande?</p>
Material	<p>Information om Sametinget, dess tillkomst och uppdrag finns på Sametingets hemsida: sametinget.se under rubrikerna <i>Vad är Sametinget</i> https://www.sametinget.se/bakgrund</p> <p><i>Organisation</i> https://www.sametinget.se/1043</p> <p>Information finns också på samiskt informationscentrums hemsida (samer.se) under rubriken <i>Sametinget i Sverige</i> https://www.samer.se/3808</p> <p>En broschyr om Sametinget finns på Sametingets hemsida https://www.sametinget.se/101723</p> <p>Information om sametingsvalet 2017 finns på valmyndighetens hemsida (val.se) under rubriken <i>Val och folkomröstningar</i>: https://www.val.se/val-och-folkomrostningar/sametinget/sametinget.html</p> <p>Kommentarsmaterial till kursplanen i samhällskunskap: https://www.skolverket.se/publikationer/kommentarmaterial/2022/kommentarmaterial-till-kursplanen-i-samhallskunskap---grundskolan</p>

Uppföljning och dokumentation	Hur kan innehållet/upplägget för lektionen förbättras? Finns det möjlighet till återkoppling?
-------------------------------	---

Länk till kursplaner: <https://www.skolverket.se/laroplaner-amnen-och-kurser/grundskoleutbildning/grundskola/laroplan>

